

Вячеслав ЦІВАТИЙ,
перший проректор Дипломатичної
академії України при МЗС України,
кандидат історичних наук

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА І ДИПЛОМАТІЯ ГРУЗІЇ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Про Грузію сьогодні найчастіше ведуть мову в контексті ліберальних реформ, які були започатковані урядом і Президентом Михайлом Саакашвілі після «Революції троянд» у 2004 році. Покращення

міжнародного іміджу, активне надходження іноземних інвестицій, світові рейтинги з високими позитивними оцінками державних економічних і політичних досягнень Грузії дають підстави вважати, що обрана державою національна стратегія розвитку відповідала потребам громадян Грузії та почала приносити перші здобутки¹. Реформи внутрішнього життя держави не змогли не відобразитися й на зовнішній політиці Грузії. Переорієнтація зовнішніх інтересів та пріоритетів на зближення із західними державами та їх військово-політичними та економічними організаціями, активна участь Грузії у формуванні нового балансу сил у Закавказзі на основі розширення НАТО і двосторонніх військових зв'язків зі США, західноєвропейськими країнами і сусідніми державами є основними характеристиками сучасної зовнішньополітичної стратегії Грузії².

Особливої актуальності нові вектори зовнішньої політики Грузії набули після подій російсько-грузинської війни в серпні 2008 року, у результаті якої Грузія втратила контроль над частиною своїх територій, а Російська Федерація посилила свій вплив на Кавказі³. За умов напружених відносин з Росією, від-

сутності політичного діалогу між двома державами інтеграція до євроатлантичних структур є пріоритетним вибором Грузії в забезпеченні безпеки, суверенітету, економічної та політичної незалежності, сталого демократичного розвитку. Так, положення Концепції національної безпеки Грузії 2011 року — документа, що визначає загрози та пріоритети розвитку з урахуванням особливостей поточної ситуації у світі та державі, поряд з результатами всенародних референдумів останніх років, підкреслюють «непохитне бажання грузинських громадян» інтегруватися до європейських та євроатлантичних структур.

У процесі розбудови державності будь-якої країни особливе місце займає мета визначення свого місця у світовій співдружності, створення і підтримка відносин з іншими державами та міжнародними організаціями. Не викликає сумнівів, що повна інтеграція в систему світової співдружності є найважливішою умовою існування та основою розвитку державності⁴. Ефективність участі в міжнародному житті багато в чому залежить від можливості Грузії впровадити відповідну забезпеченню національних інтересів зовнішню політику. Реалізація нового євроатлантичного курсу держави обумовлює організацію діяльності всіх органів влади та виконавчих структур відповідно до сучасних викликів світового масштабу: як-то економічна криза й загострення протистоянь навколо територіальних питань у регіоні. Так, реформування адміністративного сектору державного управління не оминуло і провідну, з точки зору реалізації зовнішньої політики держави — дипломатичну службу Грузії.

Дипломатична служба Грузії зазнала певних трансформацій, співзвучних сучасним реаліям, зберігши при цьому класичні риси, які притаманні більшості дипломатичних служб світу. Її форми, методи й засоби відповідають суспільному та економічному базису сучасної Грузії. Подолавши з часу відновлення незалежності Грузії в 1991 році шлях від представництва Грузії в Москві без визначеного правового статусу, фактично канцелярського підрозділу зовнішньополітичної служби замість МЗС, за умов відсутності особистого дипломатичного корпусу, необхідних знань і практики діяльності на міжнародній арені, до сучасної динамічної, інституціоналізованої, організованої структури з чіткими пріоритетами діяльності та ефективною організацією виконавчих елементів, вона стала черговим свідченням можли-

вості змін на користь забезпечення національних інтересів держави за умови політичної волі еліти.

У своєму функціонуванні дипломатична служба Грузії спирається на внутрішні нормативно-правові акти, які містять визначальні засади зовнішньополітичної діяльності — Конституцію Грузії (1995), Закон «Про дипломатичну службу Грузії» (2007)⁵, Положення про діяльність МЗС (2010), Закон Грузії «Про консульські установи», Концепцію національної безпеки (2011), укази та розпорядження Президента Грузії та ряд інших нормативних актів. Правові та організаційні аспекти, положення та діяльність на міжнародному рівні регламентуються двосторонніми угодами, Віденською конвенцією про дипломатичні зносини 1961 року, рядом інших документів.

Відповідно до Конституції Грузії зовнішньополітична діяльність є прерогативою Президента як «верховного представника у зовнішніх зносинах» й реалізується Міністерством закордонних справ. Основні напрями зовнішньої та внутрішньої політики визначає парламент, а уряд забезпечує їх реалізацію. Такий розподіл повноважень зазнає змін унаслідок переходу Грузії до парламентсько-президентської форми правління, відповідно до внесених у 2010 році змін в Конституцію, які набудуть чинності після парламентських (2012) і президентських виборів 2013 року. Нововведення нададуть можливість розширити функціональний вплив гілок влади на внутрішню та зовнішню політику держави. Так, призначення та звільнення послів та дипломатичних представників з 2013 року президент здійснюватиме за поданням й погодженням уряду, що замінить практику затвердження кандидатур дипломатичних представників парламентом за поданням президента та їх звільнення його одноосібним рішенням.

Сьогодні відповідно до Закону «Про дипломатичну службу Грузії» «керівника дипломатичного представництва за згодою парламенту призначає президент». Він подає пропозиції щодо кандидатури майбутнього керівника дипломатичного представництва до законодавчого органу Грузії, кандидатура розглядається членами Комітету з міжнародних справ, відбуваються зустрічі майбутнього посла з представниками всіх фракцій і лише після цього обговорення кандидатури виноситься на пленарне засідання парламенту, на якому кандидат на посаду має виступити перед народними обранцями. У випадку ухвалення кан-

дидатури голосуванням у парламенті, президент своїм указом призначає нового посла. Таким чином, після набуття чинності поправок до Конституції у 2013 році, які передбачають скорочення повноважень президента та їх перерозподіл між урядом і парламентом, процедура призначення дипломатичних представників дещо спроститься і буде менш формалізованою.

На сьогодні у посольствах, постійних представництвах при міжнародних організаціях, дипломатичних місіях Грузії працює понад 300 дипломатів. Станом на початок 2012 року Грузія мала 54 дипломатичні представництва за кордоном, які покликані захищати національні інтереси Грузії на міжнародній арені. Для захисту інтересів громадян Грузії в Росії після ліквідації Посольства Грузії в Російській Федерації функціонує Секція Інтересів Грузії при посольстві Швейцарської Конфедерації в Російській Федерації.

Грузія має постійні представництва при ООН, Раді Європи, НАТО, ОБСЄ, ЄС, Відділеннях ООН і інших міжнародних організаціях, міжнародних організаціях ООН в Римі (FAO, IFAD, WFP), ЮНЕСКО, Міжнародній морській організації, ГУАМ, ІТУ, Всесвітній метеорологічній організації, інших.

Генеральні консульства Грузії за кордоном є в Нью-Йорку, Трабзоні, Стамбулі, Одесі, Донецьку, Салоніках. Попри світову фінансову кризу та об'єктивне зниження темпів економічного розвитку Грузія, усвідомлюючи важливість розширення представництва на світовій арені, знайшла можливість відкрити нові дипломатичні представництва за кордоном та забезпечити їх діяльність на високому організаційному рівні. Так, у 2011 році розпочали роботу Посольства Грузії в Південній Кореї, Бразилії, Аргентині, Кубі, Норвегії, Індонезії, Австралії, Чилі, Молдові⁶.

Інтеграція в Європейський Союз і набуття членства в НАТО – не лише зовнішньополітичний пріоритет, а й гарантія стабільності та безпеки Грузії. Отже, потреба в більш координованій діяльності та поглибленому діалозі з європейськими структурами окреслила необхідність для Грузії розширення можливостей співпраці влади з ЄС і НАТО. Практичний вимір цієї потреби знайшов відображення в новій інституції, у новій структурній одиниці виконавчої влади – Державному міністерстві з питань євроатлантичної інтеграції⁷, яке відповідає за координацію та моніторинг діяльності, що здійснюється на шляху інтеграції Грузії до ЄС і НАТО. Міністерство було засновано

17 лютого 2004 року після приєднання Грузії до Європейської політики сусідства (ЄПС) 14 червня 2004 року з метою забезпечення належної координації діяльності та заходів, що вживаються державними структурами в процесі європейської інтеграції та реалізації партнерства й співпраці за Програмою ЄС в Грузії. З 26 квітня 2006 року Державний міністр з питань євроатлантичної інтеграції Георгій Барамідзе прийняв на себе також обов'язки віце-прем'єра Грузії.

Сталість зовнішньої політики Грузії перебуває в залежності від уміння посилити інституціональну основу управління в забезпеченні досягнень стратегічних цілей. Саме сталість зовнішньої політики є основою взаємовигідних і тісних зв'язків між Грузією та дружніми їй державами. Зовнішня політика Грузії, націлена на забезпечення національних інтересів у механізмі підтримки ефективної співпраці, передбачає досягнення консенсусу та дотримання норм міжнародного права в життєво важливих питаннях взаємодії між державами. Дипломатична служба Грузії, Міністерство закордонних справ, дипломатичні місії та консульські установи служать сформульованим у Концепції національної безпеки Грузії фундаментальним національним інтересам і цінностям, які, відповідно до бачення Президента, визначають головну мету зовнішньої політики — зміцнення безпеки Грузії та її міжнародного статусу, належне і гідне місце в системі міжнародних відносин та захист державних інтересів в умовах глобалізації.

Провідною ж установою в реалізації зовнішньополітичної діяльності Грузії є Міністерство закордонних справ. Текст Місії Міністерства закордонних справ⁸ на офіційному сайті МЗС Грузії визначає цінності та принципи, які є основою співпраці з міжнародною спільнотою і гарантом міжнародної підтримки в реалізації визначених векторів політики держави — дотримання національних інтересів Грузії, захисті прав громадян, які перебувають за кордоном, і внесення вкладу у формування розвинутої світової спільноти. Забезпечення власної безпеки для Грузії можливе лише за умови участі в підтримці глобальної безпеки — так свобода і незалежність Грузії ґрунтуються на повазі суверенітету інших держав і регіонів.

Мета грузинської дипломатії ХХІ століття — сприяти активізації міжнародних зусиль на шляху захисту інтересів Грузії та її громадян, а також активна участь у формуванні основ мир-

ної, безпечної, демократичної та економічно розвинутої світової спільноти.

У Міністерстві закордонних справ Грузії вважають, що зовнішня політика є мостом, який з'єднує Грузію і світ, відповідно, міністерство впроваджує зовнішню політику і дипломатію, в яких рушійною силою виступають принципи прогнозованості, сталості, послідовності. Завдання міністерства — розробити стабільний курс зовнішньої політики, здатний швидко адаптуватися до обставин, що змінюються. Така політика забезпечить ефективність роботи відомства в умовах неочікуваних змін у зовнішньому і внутрішньому середовищі й дозволить запобігти загрозам безпеки держави та її іміджу на міжнародній арені в умовах глобалізованого світового простору.

Міністерство закордонних справ Грузії було засноване 1991 року, і сьогодні в його структурі працює понад 250 співробітників. Міністерство очолюють міністр закордонних справ, перший заступник і чотири заступники міністра закордонних справ. Структура міністерства сформована відповідно до завдань відомства і має 18 підрозділів: політичний; департамент безпеки та інтеграції в НАТО; євроінтеграції; департамент у справах Європи, Америки, Азії; загальний організаційний; департамент міжнародних економічних і гуманітарних відносин; міжнародно-правовий; преси і інформації; дипломатичного протоколу; консульський департамент; державного управління людськими ресурсами; адміністративний; департамент з юридичних питань і зв'язків з парламентом; служба внутрішнього аудиту; секретаріат міністра та ін.

МЗС Грузії з 2008 року очолює міністр закордонних справ Грігол Вашадзе. З часу здобуття незалежності до сучасного етапу розвитку МЗС Грузії в різний час очолювали вісім міністрів закордонних справ, серед яких були й дві жінки — Саломе Зурабішвілі та Ека Ткешелашвілі.

Нинішній міністр закордонних справ Грузії Грігол Вашадзе очолив відомство у 2008 році і до сьогодні перебуває на цій посаді. Народився в м. Тбілісі в 1958 році, закінчив Московський державний інститут міжнародних відносин, факультет міжнародного права, був аспірантом Дипломатичної академії МЗС СРСР. Вільно володіє російською, англійською, португальською, італійською, іспанською та французькою мовами. Г. Вашадзе має значний досвід дипломатичної практики — за

фахом юрист, сім років у 80-х роках працював у союзному МЗС, пройшовши «кузню кадрів радянської дипломатії». Після розпаду СРСР створив та очолив успішний приватний бізнес — був власником «Georgia Arts Management» та «Gregory Vashadze and BR». Сім'я Вашадзе відома поза межами Грузії та через світову славу дружини Грігола — прими-балерини Ніно Ананіашвілі. Широкій аудиторії міністр відомий і своїми особистими якостями: інтелектуальністю, ерудицією, легкістю в спілкуванні з журналістами, переконливою участю в дебатах. Прекрасний оратор, поборник прагматичної державницької політики в інтересах Грузії, Грігол Вашадзе серед пріоритетів зовнішньої політики Грузії та зовнішньополітичного відомства бачить першочерговим завданням «не допустити визнання так званої незалежності окупованих територій, не дати Росії шанс розхитати їх юридичний статус». За час керівництва Г. Вашадзе міністерство отримало новий імпульс розвитку, з'явилися нові форми організації роботи, збільшилася кількість візитів та обмін досвідом між державами і Грузією.

Однією з таких нових форм організації роботи сучасної дипломатичної служби Грузії є впровадження так званих «амбасадоріалі» (грузин.), що покликані сприяти кращій координації взаємодії дипломатичної служби і МЗС Грузії. Амбасадоріалі — регулярні зустрічі послів та посадовців міністерства, наради послів Грузії, які відбуваються щороку, за ініціативи МЗС та міністра закордонних справ. Зазвичай нарада проводиться в Тбілісі і триває два-три дні. Останнім часом набула поширення практика проведення робочих зустрічей за межами Грузії — здебільшого в країнах Європи. Так, нараду 2010 року було проведено в Німеччині, в Берліні. На щорічних зустрічах відбуваються внутрішні наради керівництва МЗС, заслуховуються звіти присутніх послів про проведену роботу за рік, відбуваються їх зустрічі з ключовими міністрами уряду Грузії, спікером, прем'єр-міністром. Практикою проведення передбачається аудієнція та прийом Президента Грузії з нагоди зустрічі. Стало доброю традицією й відвідування заходів високими гостями країни перебування. Прогресивною з точки зору міжнародного діалогу є практика сучасної дипломатичної служби Грузії, яка набула поширення останніми роками — виступи на конференціях послів запрошених міністрів закордонних справ інших держав перед дипломатами та державними службовцями Грузії.

Виступи перед грузинськими послами міністрів Туреччини, Фінляндії, Литви, Генерального секретаря ОБСЄ були додатковою можливістю для поглиблення співпраці на міжнародній арені в попередні роки зустрічей. Амбасадоріалі — захід відносно молодий, але такий, що має свої традиції: грузинські дипломати «звіряють годинники» в готелі «Редіссон» у центрі Тбілісі в перший день наради. Туди ж запрошують членів уряду Грузії зі звітами про роботу їхніх відомств і з побажаннями на адресу дипмісії за кордоном.

Як зазначалося вище, грузинська дипломатична служба вибудована за класичною моделлю дипломатії, з притаманними їй розподілом функціональних обов'язків, інституціональною та організаційною структурою — як і в більшості служб, існує система класів, рангів, ротацій тощо. Дещо відмінною від системи категорій в Україні є категоризація дипломатичних посадових осіб:

- категорія «А» — є найвищою категорією;
- категорія «В» — вища категорія;
- категорія «С» — нижча категорія.

До категорії «А» належать: міністр, перший заступник міністра, заступники міністра, керівник департаменту міністерства, Надзвичайний і Повноважний Посол, постійний представник при міжнародних організаціях, керівник дипломатичної місії, генеральний консул, посол з особливих доручень.

До категорії «В» належать: заступник директора департаменту, Надзвичайний і Повноважний Посланник, заступник представника при міжнародних організаціях, начальник управління, консул, радник, військовий аташе, представник міністерства оборони.

До категорії «С» належать: віце-консул, перший секретар, консульський агент, другий секретар, третій секретар, аташе і апарат військового аташе.

Присвоєння дипломатичних рангів посадовим особам за законом «Про дипломатичну службу Грузії» відбувається на основі заключних висновків конкурсно-атестаційної комісії. Відповідний акт Президента передбачає виплату грошових надбавок за дипломатичні ранги. Міністр закордонних справ нормативно-правовим актом присвоює дипломатичні ранги (крім вищих дипломатичних рангів) після закінчення визначеного терміну, за особливі здобутки, за професійну підготовку. Вищий

дипломатичний ранг призначається довічно Президентом за поданням міністра закордонних справ. Вищий дипломатичний ранг Надзвичайного і Повноважного Посла присвоюється лише тим вищим дипломатичним посадовим особам, які займали, чи займають посаду керівника дипломатичного представництва, міністрові закордонних справ та його заступникам.

Закон Грузії «Про дипломатичну службу Грузії» висуває ряд вимог до осіб, які заступають на дипломатичну службу, серед яких особливо акцентується увага на наступному: державний службовець має припинити будь-яку активну політичну діяльність, а також наголошується на тому, що «посадова особа є політично нейтральною і не має підтримувати дії з пропаганди і сприяння діяльності політичних партій і політичних організацій». Цінностями, які визначають образ сучасного дипломата Грузії, на думку авторів Закону, є професіоналізм, відданість справі, чесність, неупередженість, патріотизм, підзвітність державі та народу. Обов'язком грузинського дипломата є необхідність поважати та дотримуватися законів і традицій, звичаїв Грузії та країни перебування. Зазначені чесноти мають черговий раз підкреслити важливість для дипломатичної служби нерозривного зв'язку поколінь — між минулим і сучасним, між народами і регіонами, між історією та майбутнім.

МЗС Грузії впроваджує стратегію заохочення в співробітників творчого підходу та лідерства, ініціативи та активності, вміння ідентифікувати виклики перш ніж вони стануть загрозами, діяльність задля єдності та координованості дипломатичної служби.

Призначення на дипломатичну посаду можливе шляхом перевodu, конкурсу, чи поза конкурсом, для громадян Грузії. Шляхом перевodu призначають дипломатичних посадових осіб. За конкурсом проходять особи, які мають вищу освіту, володіють грузинською державною мовою і принаймні двома іноземними мовами. Без конкурсу на дипломатичну посаду можуть бути призначені особи з найвищими дипломатичними рангами у випадку заміщення, тимчасового невиконання дипломатичних функцій, до часу повернення особи до обов'язків. За конкурсом відбувається призначення осіб, які перебувають в активному резерві (за рекомендацією конкурсної-атестаційної комісії Міністерства закордонних справ), та службовців, які є відкликаними з дипломатичної ротації дипломатичних служб.

Особи, які направляються в службове відрядження, а також члени їхніх сімей відповідно до Закону «Про дипломатичну службу Грузії» користуються службовими привілеями та імунітетами. До членів сім'ї дипломата закон відносить лише дружину/чоловіка й неповнолітніх дітей, які проживають разом з ними. У разі виникнення ситуації необхідності позбавлення дипломатичних і консульських імунітетів рішення приймає міністр закордонних справ. Закон містить норми соціального захисту дипломатів і членів їхніх сімей, і наголошує на неприпустимості ситуації, коли дипломатична і консульська діяльність можуть спричинити збитки державному службовцю. Закон передбачає, що Міністерство закордонних справ зобов'язане надавати всіляку підтримку в забезпеченні відповідних побутових умов особам, що направляються за кордон у відрядження, та членам їх сімей. Щодо побутових проблем, які закономірно виникають під час відрядження за кордон, практика вирішення цих питань у Грузії є загальною. Оплата довготермінового відрядження обчислюється з урахуванням добових квот і сум на оренду житла. Посольство Грузії в країні перебування надає тимчасову квартиру новопризначеному співробітнику, а вже сам він обирає варіант квартири, яка відповідає вимогам місцевих стандартів та зручності. Різниця у вартості оренди житла, у той чи інший бік, залишається на розсуд і розпорядження новоприбулого дипломата. Щодо захисту членів сімей грузинських дипломатів, то законодавством передбачається, що за дружиною дипломата, який направляється у закордонне відрядження, по поверненні в Грузію зберігається посада, яку вона обіймала до відрядження чоловіка. Також Законом передбачено обов'язкове медичне обслуговування і страхування, відпустка в 30 календарних днів.

Традиційно в грузинському суспільстві існує повага до представників високого мистецтва дипломатії. Отримати кваліфіковану фахову освіту з міжнародних відносин, набути практичних навичок, стажуватися за кордоном, зробити кар'єру дипломата — прагнення багатьох молодих грузинів. За радянських часів студенти із Грузинської Радянської Соціалістичної Республіки навчалися в Москві, Києві, Ленінграді, здобуваючи фах економіста, юриста, журналіста-міжнародника. Одні поверталися на Батьківщину, у Грузію, інші присвятили своє життя радянському МЗС, зробили свій внесок у розвиток світової ди-

пломатії. Сучасна грузинська дипломатія святкує професійне свято 3 листопада.

Дилеми та тенденції в розвитку дипломатичної служби Грузії є типовими для молодих демократій і кадрових систем дипломатії (служб персоналу), що формується. Ключовими проблемними питаннями є комплектація системи досвідченими, професійними кадрами, дотримання високих вимог і стандартів дисципліни та організації робочого процесу, брак спеціальної літератури щодо кадрової політики тощо.

На стадії формування своєї дипломатичної служби Грузія не мала іншого виходу, як комплектувати МЗС за рахунок осіб, які не є кадровими дипломатами і не мають дипломатичної освіти. Потреби МЗС та закордонних місій задовольнялися за рахунок залучення фахівців з інших царин суспільної, громадської діяльності: політиків, науковців, філософів, вчених, діячів культури тощо. У Грузії і до цього часу існує проблема підготовки кадрів. Грузія не має власної Дипломатичної академії, хоча за часів Е. Шеварднадзе, в 1998–2002 роках, вона функціонувала при МЗС Грузії. Пізніше були спроби створити у фарватері світового досвіду відповідний державний навчальний заклад, але поки що це залишається питанням майбутнього. Оптимізму може надавати прагнення молодих спеціалістів, які закінчили національні вищі навчальні заклади, отримати освіту і практику, мовну — у першу чергу, за кордоном. Грузинська бюрократія пишається тим фактом, що більшість посад у законодавчій та виконавчій владі сьогодні займають молоді, амбітні (у позитивному сенсі) спеціалісти, які навчалися за кордоном, в Європі і США, мають нове «європейське» мислення та орієнтовані на прагматичну політику в інтересах Грузії.

Молодий грузинський дипломат буде скоріше вільно розмовляти французькою, англійською чи арабською, але вже не російською мовою, як це було двадцять років тому. І не потрібно драматизувати цей факт — він є відображенням загальної тенденції розвитку незалежної Грузії. Куратори молодих спеціалістів вважають, що найкращий досвід молодий дипломат може отримати безпосередньо на практиці, у житті, зіткнувшись з проблемною ситуацією в реальності, так званий *training on job*.

Серед молодих працівників МЗС та дипломатів з року в рік збільшується кількість жінок, що не може не тішити як намагання виправити гендерні дисбаланси в практиці реалізації дер-

жавної політики. Позитивною є практика регулярних закордонних відряджень молодих грузинських дипломатів, які встигли зарекомендувати себе як перспективні, до провідних дипломатичних шкіл США та Європи для участі в спеціалізованих навчальних курсах.

З 2011 року Надзвичайний і Повноважний Посол Грузії в Україні Грігол Катамадзе запровадив практику візитів українських дипломатів і слухачів Дипломатичної академії України при МЗС України до Грузії. Це теж нова форма організації роботи дипломатичних представництв Грузії за кордоном.

Під час перебування в Грузії українська делегація на чолі з першим проректором Дипломатичної академії України при МЗС України В.Г. Ціватим провела ряд зустрічей з представниками керівництва центральних та місцевих органів законодавчої та виконавчої влади Грузії, зокрема з першим заступником міністра закордонних справ Грузії Н. Вашакідзе, першим віце-спікером Парламенту Грузії М. Мачаваріані, головою департаменту розвідки Грузії та экс-міністром закордонних справ Грузії Г. Бежуашвілі, представниками керівництва Автономної Республіки Аджарії, під час яких представники української сторони були поінформовані про сучасний стан, результати та заплановані процеси реформування законодавчої та виконавчої гілок влади Грузії, розвиток політики регіонального управління, стан та перспективи українсько-грузинського співробітництва, бачення грузинської сторони щодо подальшого політичного, економічного та культурно-гуманітарного розвитку, своєї майбутньої ролі в регіоні та у світовому співтоваристві⁹.

Крім цього, в новому приміщенні Міністерства внутрішніх справ Грузії делегація провела зустріч з представниками МВС країни, під час якої мала змогу ознайомитися з ходом реформ правоохоронної системи Грузії, побачити роботу типового поліцейського відділку, ознайомитись із системою функціонування спеціалізованого митно-реєстраційного терміналу (м. Руставі), а також «Палацу юстиції» у м. Батумі, що працюють за системою «єдиного вікна».

Делегація ДАУ при МЗС України ознайомила з досвідом та організацією навчального процесу у вищих навчальних закладах Грузії — Академії національної оборони Грузії імені Давіда Агмашенебелі, Поліцейській академії Грузії, Академії мистецтв Грузії.

У рамках культурної програми перебування делегація ознайомила із найважливішими пам'ятками історії, культури, архітектури та релігії Грузії, відвідала архітектурні та історико-культурні пам'ятки в містах Тбілісі, Кутаїсі, Горі, Батумі, Сігнані, Руставі та ін. Здійснила церемонію покладання квітів до пам'ятника Тарасу Шевченку у Тбілісі, отримала аудієнцію в Католикоса-Патріарха всієї Грузії Ілії II.

Незабутні враження залишилися у членів делегації від зустрічі з славетними грузинськими співачками — Ніно Катамадзе та Нані Брегвадзе.

Українсько-грузинські взаємини мають довгу і славетну історію. 13 квітня 1993 року між державами було підписано Договір про дружбу, співробітництво і взаємодопомогу між Україною та Грузією. «Грузія прагне максимально використовувати можливості стратегічного партнерства з Україною» — заявлено в новій Доктрині національної безпеки, затвердженій у 2011 році.

За останні роки більш плідним і конструктивним стало співробітництво і між Міністерствами закордонних справ України та Грузії. Це підтвердив візит Міністра закордонних справ Грузії Г. Вашадзе в Україну. У рамках офіційного візиту Міністра закордонних справ Грузії в Україну 15 червня 2012 року відбулися переговори глав зовнішньополітичних відомств України та Грузії Костянтина Грищенка і Грігола Вашадзе.

У ході зустрічі сторони обговорили широкий спектр питань двостороннього порядку денного, актуальні регіональні та міжнародні проблеми. Особлива увага була приділена перспективам реалізації в Чорноморсько-Каспійському регіоні масштабних енергетичних проєктів, спрямованих на зміцнення енергетичної безпеки як України і Грузії, так і Європейського континенту в цілому, а також розвитку регіональних транспортних коридорів. Глави зовнішньополітичних відомств двох країн підтвердили обоюсторонню зацікавленість Києва та Тбілісі у поглибленні взаємодії на євроінтеграційному напрямі, у рамках міжнародних організацій та регіональних ініціатив¹⁰.

По завершенні переговорів міністри К. Грищенко та Г. Вашадзе підписали Спільну заяву з нагоди 20-ї річниці відновлення дипломатичних відносин між Україною та Грузією, а також Протокол до Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Грузії в галузі урядового зв'язку.

Україна та Грузія задоволені нинішнім рівнем двосторонніх відносин та прагнуть і надалі розширювати політичні та економічні зв'язки. Про це йдеться у спільній заяві міністрів закордонних справ України та Грузії Костянтина Грищенка та Грігола Вашадзе з нагоди 20-ї річниці відновлення дипломатичних відносин між країнами: «Беручи до уваги тісні історичні та людські зв'язки і висловлюючи задоволення нинішнім рівнем двосторонніх відносин, ми підтверджуємо наше взаємне прагнення до подальшого примноження та розширення політичних і економічних зв'язків, поглиблення співробітництва задля забезпечення регіонального миру, розвитку та процвітання, а також до подальшого заохочення міжлюдських контактів на благо обох народів», — йдеться в тексті заяви.

Міністри погодились, що взаємне співробітництво принесло відчутні та помітні для кожної зі сторін переваги. «Україна і Грузія підтримують європейські прагнення і європейський вибір одна одної та підтверджують зобов'язання щодо побудови міцної та стабільної демократії та подальшого здійснення реформ, прискорення політичної асоціації та економічної інтеграції з Європейським Союзом», — наголошується в документі.

Президент України Віктор Янукович зустрівся з очільником закордонного відомства Грузії Гріголом Вашадзе. Під час зустрічі було обговорено питання реформ у Грузії, а також про здобутки і перспективи економічних, освітніх і соціальних перетворень. Глава держави підкреслив, що нині відносини України і Грузії розвиваються доволі динамічно. Один із показників — це ріст товарообороту між двома державами. Проте усього потенціалу сторони ще не вичерпали, тому, як зазначив Президент України В. Янукович, перед нами стоять завдання подальшого розвитку двосторонніх відносин між Україною та Грузією.

Нині співробітництво у різних сферах взаємного інтересу України та Грузії регулюють понад 100 двосторонніх та багатосторонніх угод.

1 жовтня 2012 року в Грузії відбулися парламентські вибори, на них перемогу отримала «Грузинська мрія» Бідзіни Іванішвілі. Після перемоги на парламентських виборах лідер політичної коаліції «Грузинська мрія» Бідзіна Іванішвілі заявив, що він здійснить свій перший візит до США: «Те, що мій перший візит в США, думаю, це логічно. За весь цей час — і до, і під час, і після виборів — вирішальну роль грали амери-

канці, які зайняли дуже принципову позицію. І не тільки під час виборів — вони багато інвестицій вклали в розвиток демократичних інститутів в Грузії». Але водночас додав, що коаліція впритул працюватиме з Європою, НАТО і налагоджуватиме відносини з Росією та іншими державами-сусідами. «Розумію, що у цій частині багато питань і часто чутно, що НАТО і Росія не-сумісні, але я думаю, що ми все-таки зможемо знайти точки дотику і довести, що це не неможливо», — підкреслив він. Також Бідзіна Іванішвілі зазначив, що зараз у Сполучених Штатах на заключний етап виходить боротьба претендентів на пост президента країни, тому його візит до Вашингтона «відбудеться після проведення виборів в США», призначених на 6 листопада 2012 року.

Кардинальних змін зовнішньої політики та зовнішньополітичної стратегії Грузії після виборів очікувати не варто. Бідзіна Іванішвілі готовий продовжувати демократичні реформи в Грузії, зокрема через діалог з Президентом Грузії М. Саакашвілі¹¹. Але, як відомо, політична сила, яка отримала більшість місць у парламенті, після президентських виборів 2013 року, фактично, отримує всю повноту влади. Тоді набуде чинності нова редакція Конституції, і Грузія з президентської республіки трансформується в парламентську. Натомість президент лише формально затверджуватиме кандидатуру прем'єр-міністра, запропоновану парламентом, і представлятиме Грузію за кордоном. Для Грузії розпочнеться новий інституціональний етап політичного розвитку держави.

Отже, сучасне зовнішньополітичне відомство Грузії є тією інституцією, яка головно забезпечує механізм реалізації європейського та євроатлантичного напрямку зовнішньої політики держави, а її дипломатична служба організована до потреб нового курсу держави.

Грузія в умовах світової кризи не тільки змогла зберегти цінні кадри своєї дипломатичної та консульської служб, але й віднайти можливість відкрити останніми роками нові посольства за кордоном: Посольства Грузії в Південній Кореї, Бразилії, Аргентині, Кубі, Норвегії, Індонезії.

Щоб залишатися конкурентоспроможною та успішною, Грузія повинна не лише мати уряд, який сповідуватиме демократичні цінності та сучасне бачення, але й покращувати імідж країни на міжнародній арені та у західних політичних й ака-

демічних колах, над чим працює сучасна дипломатична служба Грузії.

Усвідомлення національних інтересів, глибоке їх розуміння та зведення до злагодженої несуперечливої системи можливе лише за умови обов'язкового врахування сучасної геополітичної ситуації. Грузія чітко визначила національно-державні цілі, обґрунтувала пріоритетні завдання, зважила співвідношення питань стратегії і тактики в межах обраного зовнішньополітичного курсу.

-
- ¹ Див.: Президент Михаил Саакашвили // Свободная Грузия. — 2004. — 6 января; *Бахтуридзе З.З.* Формирование внешней политики и фактор общественного мнения в Грузии. — СПб., 2011.
- ² *Гудиашвили Д.* Интеграция в структуры НАТО — внешнеполитический приоритет Грузии // Центральная Азия и Кавказ. — 2003. — № 4. — С. 28–36.
- ³ Див.: Грузия: проблемы и перспективы развития: в 2 т. / под общ. ред. Е.М. Кожокина. — М., 2002; *Абашидзе З.И.* Россия–Грузия: проблемы и перспективы развития // Вопросы истории. — 2001. — № 10. — С. 137–143; *Гушер А.* Геополитическая ситуация в Закавказье: национальные интересы и безопасность России // Азия и Африка сегодня. — 2004. — № 10. — С. 2–7; *Загладин Н.В.* Конфликт вокруг Грузии в глобальном контексте // Дестабилизация мирового порядка и политические риски развития России: Сб. статей. — М., 2010. — С. 111–121.
- ⁴ Див. дет.: *Гаджиев К.С.* Этнонациональная и геополитическая идентичность Кавказа // Мировая экономика и международные отношения. — 2010. — № 2. — С. 64–74; *Дарчиашвили Д., Птарая Т.* Возвращение в Европу? Некоторые аспекты ориентации системы безопасности Грузии // Центральная Азия и Кавказ. — 2001. — № 1. — С. 64–77; *Georgia, Armenia and Azerbaijan / N. Wilson, etc.* Melbourne; London; Paris: Lonely planet publications, 2000. — P. 37–82; Южный Кавказ: тенденции и проблемы развития (1992–2008 гг.) / под ред. В.А. Гусейнова. — М., 2008.
- ⁵ Закон Грузії «Про дипломатичну службу Грузії» — [Електронний ресурс] // Інтернет-сайт МЗС Грузії. — Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ge>.
- ⁶ Поточний архів Посольства Грузії в Україні. — 2011–2012 роки.
- ⁷ Офіційний сайт Державного міністерства з питань євроатлантичної інтеграції Грузії. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://eu-integration.gov.ge/>.
- ⁸ Mission, Values and Principles of the Ministry of Foreign Affairs. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.mfa.gov.ge/index.php?lang_id=ENG&sec_id=11.
- ⁹ *Ціватий В.Г.* Звіт про візит делегації Дипломатичної академії України при МЗС України до Грузії // З власного архіву автора.
- ¹⁰ Поточний архів Міністерства закордонних справ України. — Третій територіальний департамент. — Червень–жовтень 2012 р.
- ¹¹ Financial Times. — October 5. — 2012.

Анотація. У статті проаналізовано основні напрями зовнішньої політики Грузії та етапи формування її дипломатичної служби в умовах глобалізації. Особливу увагу приділено інституціональному розвитку, здобуткам, проблемам і перспективам сучасної дипломатичної та консульської служби Грузії, а також охарактеризовано українсько-грузинські відносини на сучасному етапі.

Ключові слова: зовнішня політика, дипломатія, інституціоналізація, дипломатична служба, консульська служба, модель дипломатії, Грузія, Україна.

Аннотация. В статье проанализированы основные направления внешней политики Грузии и этапы формирования её дипломатической службы в условиях глобализации. Особое внимание уделяется институциональному развитию, достижениям, проблемам и перспективам современной дипломатической и консульской службы Грузии, а также охарактеризованы украинско-грузинские отношения на современном этапе.

Ключевые слова: внешняя политика, дипломатия, институционализация, дипломатическая служба, консульская служба, модель дипломатии, Грузия, Украина.

Annotation. The main courses of the foreign policy of Georgia and the stages of the establishment of its diplomatic service within globalization are the subjects of the analysis of the article. It is focused on the institutional development, progress, problematic issues and prospects of the modern diplomatic and consular services of Georgia as well as current Ukrainian-Georgian relations are also defined in the article.

Key words: foreign policy, diplomacy, institutionalization, diplomatic service, consular service, model of diplomacy, Georgia, Ukraine.

Vyacheslav TSIVATYI,

*First vice-rector of the Diplomatic Academy of Ukraine
to the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine,*

Honored Worker of Education of Ukraine, Ph.D in History,

Associate Professor of Diplomatic and Consular Service Department

УДК 327:94 (479.22)

FOREIGN POLICY AND DIPLOMACY OF GEORGIA IN CONTEXT OF GLOBALIZATION

Most often Georgia is referred to today in the context of liberal reforms initiated by the Government and President Mikhail Saakashvili after the «Rose Revolution» in 2004. Improvement of the international image, active inflow of foreign investments, world rankings with high positive assessments of the national economic and political achievements of Georgia suggest that the chosen strategy of the national government met the needs of the citizens of Georgia and began to yield its first fruits¹. The reforms of the state's interior life could not fail to tell on the foreign policy of Georgia as well. Reorientation of the foreign interests and priorities to rapprochement with Western states and their military-political and economic organizations, active participation of Georgia in the formation of a new balance of powers in the Caucasus based on NATO enlargement and bilateral military ties with the United States, Western European countries and neighboring countries are the main characteristic features of the contemporary foreign policy strategy of Georgia¹.

The new vectors of Georgian foreign policy acquired particular relevance after the events of the Russian-Georgian war in August 2008, as a result of which Georgia has lost control over a part of its territory, and Russia has strengthened its influence in the Caucasus². In the context of strained relations with Russia and the absence of political dialogue between the two countries the integration into the Euro-Atlantic structures is the priority choice of Georgia in providing security, sovereignty, economic and

political independence, sustainable democratic development. Thus the provision of National Security Concept of Georgia in 2011, a document defining the development threats and priorities in view of the peculiarities of the current situation in the world and the country, alongside with the results of the national referenda of the recent years underscore the «resolute determination of the Georgian citizens to integrate into European and Euro-Atlantic structures».

In the process of the development of statehood of any country the purpose of finding its place in the world community, creation and maintaining relations with other countries and international organizations occupies a special place. There is no doubt that the full integration into the world community is essential for the existence and the basis of the development of statehood. The effectiveness of participation in international life largely depends on the ability of Georgia to implement the foreign policy that secures national interests. Implementation of the new Euro-Atlantic course of the state determines organization of activities of all authorities and executive bodies in accordance with the current global challenges, such as the economic crisis and exacerbating of confrontation over territorial issues in the region. Thus the reform of the administrative government sector did not bypass the Diplomatic Service of Georgia, the leading service in terms of the foreign policy of the state.

The Diplomatic Service of Georgia has undergone some transformations congruent with modern realities, while retaining classic features common to the most diplomatic services of the world. Its forms, methods and means correspond to social and economic basis of modern Georgia. Having worked its way up since Georgia regained its independence in 1991 from the representative office of Georgia in Moscow without a definite legal status, in fact a clerical department of the Diplomatic service instead of a Foreign Ministry, in the absence of personal diplomatic corps, necessary knowledge and practical activities in the international arena, to a modern dynamic, institutionalized, and organized structure with clear priorities of organization and efficient organization of executive units, it was another proof of the possibility of changing in favor of national interests granted the political will of the elite.

In its functioning the Diplomatic Service of Georgia relies on the internal regulations that include defining principles of foreign policy: the Constitution of Georgia (1995), the Law of Georgia on Diplomatic service (2007)³, the Regulations on the activities

of the MFA (2010), the Law of Georgia on the Consular offices of Georgia, the Concept of National Security (2011), decrees and orders by the President of Georgia and a series of other regulations. The legal and organizational aspects, regulations and international activities are subject to bilateral agreements, the Vienna Convention on Diplomatic Relations of 1961, and a number of other documents.

According to the Constitution of Georgia, the foreign policy is a prerogative of the President as the «High Representative for foreign affairs» and is implemented by the Ministry of Foreign Affairs. The main trends of the domestic and foreign policy are determined by the parliament, while the government ensures their implementation. Such distribution of powers is undergoing changes as a result of switchover of Georgia to a parliamentary-presidential form of government to reflect the amendments to the constitution introduced in 2010 that will come in force after the parliamentary elections of 2012 and the presidential elections of 2013. The novelties will provide a possibility to expand functional impact of the branches of power on domestic and foreign policy. Thus, the appointment and dismissal of ambassadors and diplomatic representatives in 2013 will be performed by the president on submission and approval of the government, replacing the practice of diplomatic representatives by the Parliament on submission of the President, and their dismissal on his sole decision.

Today, according to the the Law of Georgia on Diplomatic service «Head of diplomatic representation shall be appointed to position by the President of Georgia by consent of the Parliament of Georgia». It forwards suggestions as for the candidacy of the future head of the diplomatic mission to the legislative body of Georgia, the candidate is considered by members of the Committee on Foreign Affairs, the meetings of the future ambassador with representatives of all factions take place, and only after such discussion the candidacy is submitted for discussion at the plenary session of the parliament, where the candidate for the office has to speak before MPs. In case a candidate is approved by the parliament, the president appoints a new ambassador by his decree. Thus, after coming into force of the amendments to the Constitution in 2013, which aims to reduce the powers of the president and their redistribution between the government and the parliament, the procedure for appointing diplomatic representatives will become somewhat simpler and less formalized.

Today more than 300 diplomats work at the embassies, permanent missions to international organizations, and diplomatic missions of Georgia. As of early 2012, Georgia had 54 diplomatic missions abroad, intended for protection of the national interests of Georgia in the international arena. To protect the interests of the citizens of Georgia to Russia after the liquidation of the Embassy of Georgia in the Russian Federation the Georgian Interests Section is functioning at the Embassy of Switzerland in the Russian Federation.

Georgia has a Permanent Mission to the UN, the Council of Europe, NATO, OSCE, EU, UN Offices and other international organizations, international organizations of the UN in Rome (FAO, IFAD, WEP), UNESCO, the International Maritime Organization, GUAM, ITU, the World Meteorological Organization, etc.

The General Consulate of Georgia abroad is present in New York, Trabzon, Istanbul, Odessa, Donetsk, Thessaloniki. Despite the global financial crisis and objective slowing down of the economic, Georgia, being conscious of the importance of expanding of the representation on the world stage, found a way to open new diplomatic missions abroad and ensure their activities at a high organizational level. So in 2011, the Embassies of Georgia started working in South Korea, Brazil, Argentina, Cuba, Norway, Indonesia, Australia, Chile, Moldova⁴.

The integration into the European Union and NATO membership are not only the foreign policy priorities, but also a guarantee of stability and security of Georgia. Hence, the need for more coordinated activities and in-depth dialogue with the European institutions outlined the need for Georgia to broaden the possibilities of cooperation of the authorities with the EU and NATO. The practical dimension of this need is reflected in the new institution, the new structural executive unit, the State Ministry for Euro-Atlantic integration, which is responsible for coordinating and monitoring the work performed on the way of integration of Georgia into the EU and NATO. The Ministry was founded on February 17, 2004, after the accession of Georgia to the European Neighbourhood Policy (ENP) on June 14, 2004 in order to ensure proper coordination of activities and measures taken by the government agencies in the process of European integration and the implementation of partnership and cooperation in the EU programs in Georgia. On April 26, 2006, State Minister for Euro-Atlantic

Integration Giorgi Baramidze took over the position of the Vice-Premier of Georgia.

Sustainability of Georgia's foreign policy is based on the capability to strengthen the institutional basis of management to ensure achievement of the strategic goal. This constancy of foreign policy is the basis of mutually beneficial and close ties between Georgia and its friendly states. Georgian foreign policy intends to ensure national interests through the mechanism of maintaining an effective cooperation involves consensus and respect for international law in the vital issues of interaction between states. The Diplomatic Service of the Georgian Foreign Ministry, diplomatic missions and consular offices serve to the fundamental national interests and values, formulated in the National Security Concept of Georgia, which, according to the vision of the President, determine the main goal of foreign policy – strengthening of the security of Georgia and its international status, holding the proper rightful place in the international system and the protection of public interest in the context of globalization.

The leading institution in implementing the foreign policy of Georgia is the Ministry of Foreign Affairs. The text of the Mission of the Ministry of Foreign Affairs on the official website of the MFA of Georgia⁵ determines the values and principles that form a basis of cooperation with international community and is a guarantor of international support in the implementation of the vectors of policy defined: holding on to the national interests of Georgia, protecting the rights of citizens who stay abroad and contribute to the formation of the developed world community. Provision of security for Georgia is only possible on condition of participation in fostering the global security, thus freedom and independence of Georgia are based on respect for sovereignty of other countries and regions.

The purpose of the Georgian diplomacy of the XXI century is to promote greater international efforts towards protecting the interests of Georgia and its citizens, and active participation in formation of the foundations of a peaceful, secure, democratic and economically developed world community.

The Ministry of Foreign Affairs of Georgia believe that foreign policy is a bridge connecting Georgia and the world, respectively, the Ministry implements foreign policy and diplomacy, the driving force whereof are the principles of predictability, stability, and

consistency. The objectives of the Ministry are to develop a sustainable foreign policy, able to adapt quickly to changing circumstances. This policy will ensure the effectiveness of the work of the office under unexpected changes in the external and internal environment, and will prevent threats to security of the state and its image in the international arena in the globalized world space.

The Ministry of Foreign Affairs of Georgia was founded in 1991 and today more than 250 employees work in the structure of the Ministry. The Ministry is headed by the Minister of Foreign Affairs, the First Deputy Minister and four Deputy Ministers of Foreign Affairs. The structure of the Ministry is formed in accordance with the Ministry's objectives and has 18 departments: the political department, the security department and the department for NATO integration, the Department for European integration, the department for the Europe, America and Asia, the general organizational department, the department of international economic and humanitarian relations, the international law department, the media and information department; the department of the diplomatic protocol, the consular department, the state department of human resources, the administrative department, the Department of Legal Affairs and Relations with the Parliament, the internal audit department, the Secretariat of Minister and others.

The Ministry of Foreign Affairs of Georgia has been headed since 2008 by Foreign Affairs Minister Grigol Vashadze. From the time of gaining independence to the present stage of development, the Georgian Foreign Ministry at different times have been headed by eight ministers of foreign affairs, including two women: **Salome Zurabishvili and Eka Tkeshelashvili.**

The current Minister of Foreign Affairs of Georgia **Grigol Vashadze** took the lead of the department in 2008 and is still in office. He was born in Tbilisi in 1958, and graduated from the Moscow State Institute of International Relations, the Department of International Law, and was a graduate student at the Diplomatic Academy of the MFA of the USSR. He is fluent in English, Portuguese, Italian, Spanish and French. H.Vashadze has extensive experience in diplomatic practice being a lawyer by profession, he had worked in the Federal Ministry of Foreign Affairs for seven years in the 1980-ies, having been disciplined by «the Soviet diplomacy school of manpower». After the collapse

of the Soviet Union he created and headed a successful private business – he was the owner of «Georgia Arts Management» and «Gregory Vashadze and BR». The family of Vashadze is known outside Georgia also owing to the world fame of Grigol's wife, prima ballerina Nino Ananiashvili. The minister is known to wider audience also by virtue of his personal qualities: intelligence, wit, ease of communication with journalists, compelling participation in the debate. An excellent speaker, an advocate of the statehood pragmatic policy in the interests of Georgia, among the foreign policy priorities of Georgia and the Foreign Ministry, Grigol Vashadze thinks that the top priority task is «to disallow recognizing the so-called independence of the occupied territories, not to give Russia a chance to shake their legal status». During the tenure of Grigol Vashadze the Ministry received a new impetus of development, new forms of work organization, the increased number of visits and exchange of experience between the states and Georgia.

One of these new forms of organization of modern diplomatic service in Georgia is the introduction of so-called **«ambassadoriali» (Georgian)**, intended to promote better coordination interaction of the diplomatic service and the Foreign Ministry of Georgia. **«Ambassadoriali»** are the regular meetings of ambassadors and officials of the Ministry, the consultations of the ambassadors of Georgia, which take place every year at the initiative of the Ministry of Foreign Affairs and the Minister of Foreign Affairs. Usually the meeting is held in Tbilisi and lasts two to three days. Recently, the holding of meetings outside of Georgia – mostly in Europe also became a widespread practice. Thus, in 2010 the meeting was held in Germany, in Berlin. At the annual meetings the internal consultations of the Ministry of Foreign Affairs, the participants heard reports of ambassadors about the work done during the year, their meetings with key ministers of Georgia, the speaker, and the Prime Minister are held. The practice previews the audience and reception of the President of Georgia on the occasion of the meeting. The attendance of events by high guests of the host country has become a good tradition. In terms of international dialogue there is an advanced practice of modern diplomatic service in Georgia, which has become widespread in recent years – presentations at conferences by the ambassadors of the invited foreign ministers of other states to the diplomats and government officials in Georgia. The presentations

before the Georgian ambassadors by the ministers of Turkey, Finland, Lithuania, OSCE Secretary General were an additional opportunity to deepen cooperation in the international arena in the past years' meetings. The «ambassadoriali» is a relatively young arrangement, but is the one that has its own tradition: the Georgian diplomats «synchronize watches» at the Radisson Hotel in the center of Tbilisi on the first day of the meeting. The members of the Georgian government with reports on the work of their departments and wishes to the diplomatic mission abroad are also invited there.

As it was noted above in the text, the Georgian diplomatic service is built according to the classical pattern, the classical model of diplomacy, with its inherent division of functional responsibilities, institutional and organizational structure: as in most services, there is a system of classes, grades, rotation, etc. Somewhat different from the system of categories in Ukraine is the categorization of diplomatic officials:

- Category «A» is the highest rank;
- Category «B» is the senior rank;
- Category «C» is the lowest rank.

Category «A» includes: Minister, First Deputy Minister, Deputy Minister and Head of the Ministry Department, Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary, Permanent Representative to the International Organizations, Head of the diplomatic mission, Consul General, Ambassador-at-Large.

Category «B» includes: deputy director of the department, Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary, Deputy Representative to the International Organizations, head of the department, consul, counselor, defence attaché, spokesman for the Ministry of Defence.

Category «C» includes: Vice-Consul, First Secretary, Consular Agent, Second Secretary, Third Secretary, attaché and the office of defence attaché.

Accordance of a diplomatic rank to officials under the Law on Diplomatic Service of Georgia is based on the final conclusions of the Qualification Commission. The respective act of the President provides for the payment of cash bonuses for diplomatic ranks. The Foreign Minister accords diplomatic ranks by way of regulatory acts, (except for higher diplomatic ranks) at the end of a specified period for outstanding achievements and professional training.

Senior diplomatic rank is appointed for life by the President upon submission of the Minister of Foreign Affairs. Senior diplomatic rank of the Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary is accorded only to the highest diplomatic officials who occupy or have occupied the office of the head of a diplomatic mission, of the Minister of Foreign Affairs and his deputies.

The Law of Georgia on Diplomatic Service of Georgia imposes a number of requirements on persons enlisting for the diplomatic service that specifically focus on the following: the public official must stop any political activity, and also emphasize that «a diplomatic agent shall remain politically neutral and shall have no right to carry out activity/propaganda in favour of or against any political party, organization, union». The values that define the image of a modern diplomat of Georgia, according to the authors of the law, are professionalism, dedication, honesty, fairness, patriotism and accountability to the state and nation. The duty of the Georgian diplomat is the need to respect and obey the laws and traditions, customs of Georgia and a host country. These virtues are to emphasize once again the importance for the diplomatic service of an indissoluble connection between generations – between past and present, between nations and regions, between history and future.

The Georgian Foreign Ministry implements the strategies to encourage staff creativity and leadership, initiative and activity, the ability to identify challenges before they become threats, work for unity and coordination of the diplomatic service.

Appointment to diplomatic positions of the Ministry shall be effected by way of transfer, by contest or without contest. The diplomatic agents are appointed by way of transfer. The individuals with high education, knowledge of the national language of Georgia and at least two foreign languages shall be appointed to diplomatic positions by contest. The persons with the highest diplomatic ranks can be assigned without contest in the case of substitution, temporary failure to perform diplomatic functions until resumption of their duties. Assigned by contest are the persons who are in the active reserve (on the recommendation of the Qualification Commission of the Ministry of Foreign Affairs), and the employees who are dismissed from the diplomatic rotation of the diplomatic services.

The persons sent on a business trip, and the members of their families in accordance with the Law on Diplomatic Service of Georgia enjoy the service-related privileges and immunities. The law regards as family members only a diplomat's wife / husband and minor children residing with them. In the situation of the necessity of revocation of the diplomatic and consular immunities the decisions are adopted by the Minister of Foreign Affairs. The law provides rules of social protection of diplomats and their families, and stresses inadmissibility of the situation when the diplomatic and consular activities may cause damage to state servants. The law stipulates that the Ministry of Foreign Affairs shall provide full support to ensure proper life conditions for persons who are sent abroad on a business trip and to their families. Speaking about the domestic issues that naturally arise during a business trip abroad, the practice of resolving these issues are common in Georgia. The compensation of a long-term business trip is calculated based on daily quotas and amounts of house rental. The Embassy of Georgia in a host country shall provide temporary apartment to the newly appointed employee, and he chooses the best apartment that meets local standards and facilities on his own. The difference in the cost of house rental in either direction is left to the discretion and orders of a newcomer diplomat. As for the protection of family members of Georgian diplomats, the legislation provides that the wife of a diplomat who is sent to an overseas trip, shall regain upon returning to Georgia the position she occupied before her husband's trip. Also, the law provides for compulsory medical care and insurance, and the 30-days leave of absence.

Traditionally in Georgian society the representatives of the high art of diplomacy are held in respect. An aspiration of many young Georgians is to get a qualified professional education in international relations, to acquire practical skills of internship abroad, to carve a diplomatic career. In Soviet times, the students of the Georgian Soviet Socialist Republic were trained in Moscow, Kyiv, Leningrad, obtaining professions of economist, lawyer, and international journalist. Some returned to their homeland in Georgia, others devoted their lives to the Soviet Foreign Ministry, contributed to the development of world diplomacy. Modern Georgian diplomacy celebrates its professional holiday on November 3.

Dilemmas and trends in the development of the Diplomatic Service of Georgia are typical for young democracies and the

diplomatic human resource systems (HR service), which is in the process of formation. The key problematic issues are the staffing of the system with the experienced, professional employees, maintaining high requirements and standards of discipline and workflow, lack of special literature concerning personnel policies, and so on.

At the stage of formation of its Diplomatic Service, Georgia had no other choice other than to staff the MFA with persons who were not career diplomats and had no diplomatic education. The requirements of the Foreign Affairs Ministry and Foreign Missions were met by way of engagement of professionals from other areas of social and civic activities: politicians, scientists, philosophers, scientists, artists and others. In Georgia a problem of training has persisted till present. Georgia has no Diplomatic Academy, although during Eduard Shevardnadze's tenure it functioned under the MFA of Georgia in 1998–2002. Later the attempts were made in the wake of the global experience to establish a corresponding state institution, but so far it remains a matter of the future. The aspiration of young professionals who graduated from national universities to get an education and practice, and primarily the language practice overseas inspires optimism. Georgian bureaucracy is proud of the fact that the majority of positions in the legislative and executive branch are now occupied by the young, ambitious (in a positive sense) experts who have studied abroad in Europe and the US, with a new «European» thinking and are focused on pragmatic policy in the interests of Georgia.

Young Georgian diplomat would rather speak fluently French, English or Arabic, but not Russian as it was twenty years ago. And there is no need to dramatize this fact, it is a reflection of the general trend of development of independent Georgia. The young professionals' tutors believe that a young diplomat can get the best experience immediately in practice, in real life, when faced with the problem situation in reality, the so-called on job training.

Amidst the young workers of the MFA and diplomats the number of women grows from year to year, which is a joyful attempt to correct gender imbalances in the practice of public policy. There is also a positive practice of regular trips abroad of the young Georgian diplomats who managed to prove themselves as promising ones, to the leading diplomatic schools in the US and Europe for participation in specialized training courses.

Since 2011 Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of Georgia to Ukraine Grigol Katamadze has introduced the practice of visits of Ukrainian diplomats and students of the Diplomatic Academy of Ukraine of the MFA of Ukraine to Georgia. This is also a new form of organization of the Georgian diplomatic missions abroad.

During the time of stay in Georgia, the Ukrainian delegation led by First Vice-Rector of the Diplomatic Academy of Ukraine of the MFA of Ukraine Vyacheslav Tsivatyi held a series of meetings with representatives of the central and local legislative and executive authorities of Georgia, including First Deputy Minister of Foreign Affairs of Georgia N.Vashakidze, First Vice-Speaker of the Georgian Parliament M.Machavariani, Head of the Intelligence Service of Georgia and the former Minister of Foreign Affairs of Georgia G. Bezhuashvili, representatives of the Autonomous Republic of Adjara, during which the representatives of the Ukrainian side were informed of the present condition, results and the scheduled processes of reform of the legislative and executive branches of the Georgian authorities, of development of regional management, status and prospects of Ukrainian-Georgian cooperation, of the view of Georgian party of the further political, economic, cultural and humanitarian development, its future role in the region and in the world community⁷.

In addition, in the new building of the Ministry of Internal Affairs of Georgia, the delegation had a meeting with representatives of the Interior Ministry, during which it had an opportunity to get acquainted with the course of reforming of the law enforcement system of Georgia, to see the work of a typical police station, to get acquainted with the system of functioning of a specialized customs registration terminal (Rustavi) and the «Palace of Justice» in the city of Batumi working in a «one-window» system.

The delegation of the State Agrarian University of Ukraine to the MFA familiarized with the experience and organization of the educational process in higher education establishments of Georgia: the National Defence Academy of Georgia named after David Agmashenebeli, the Georgian Police Academy, the Academy of Arts of Georgia.

As part of the cultural program of the visit the delegation got acquainted with the most important monuments of history, culture, architecture and religion of Georgia, visited the architectural, historical and cultural attractions in the cities of Tbilisi, Kutaisi,

Gori, Batumi, Sihnani, Rustavi and others. It participated in a ceremony of laying flowers to the monument of Taras Shevchenko, located in Tbilisi, and received an audience with the Catholicos-Patriarch of All Georgia Ilia II.

The delegation members obtained unforgettable impressions of the meeting with glorious Georgian singers Nino Katamadze and Nani Bregvadze.

The Ukrainian-Georgian relations have a long and glorious history. On April 13, 1993, the states signed the Treaty of Friendship, Cooperation and Mutual Assistance between Ukraine and Georgia. «Georgia seeks to maximize the potential of strategic partnership with Ukraine», reads a new doctrine of national security approved in 2011.

In recent years the cooperation between the Ministries of Foreign Affairs of Ukraine and Georgia grew more fruitful and constructive. It was confirmed by the visit of Georgian Minister of Foreign Affairs G.Vashadze to Ukraine. During the official visit of Minister of Foreign Affairs of Georgia to Ukraine on June 15, 2012 the negotiations of the heads of diplomatic services of Ukraine and Georgia Kostyantyn Hryshchenko and Grigol Vashadze were held.

In the course of meeting the sides discussed a wide range of issues of the bilateral agenda, as well as the relevant regional and international issues. Particular attention was paid to the prospects of implementation in the Black Sea and Caspian Sea region of the large-scale energy projects to enhance energy security in Ukraine and Georgia, and the European continent as a whole, as well as the development of regional transport corridors. The foreign ministers of both countries confirmed their mutual interest in Kyiv and Tbilisi in deepening cooperation in the field of European integration in the framework of international organizations and regional initiatives⁸.

Upon completion of negotiations, ministers Kostyantyn Hryshchenko and Grigoil Vashadze signed a joint statement on the occasion of the 20th anniversary of the restoration of diplomatic relations between Ukraine and Georgia, as well as the Protocol to the Agreement between the Cabinet of Ministers of Ukraine and the Government of Georgia in the area of government communications.

Ukraine and Georgia are satisfied with the current level of bilateral relations and seek to further expand political and economic ties. It was stated in a joint statement of the Ministers of Foreign Affairs of Ukraine and Georgia Kostyantyn Hryshchenko

and Grigol Vashadze on the occasion of the 20th anniversary of the restoration of diplomatic relations between the two countries: «Given the close historical and human relationships and expressing satisfaction of the present level of bilateral relations, we confirm our mutual desire to further increase and expand political and economic ties, enhance cooperation to ensure regional peace, development and prosperity, and to further promote interpersonal contacts for the benefit of both peoples», goes the statement.

The ministers agreed that mutual cooperation has brought the benefits, which are tangible and visible to each party. «Ukraine and Georgia support the European aspirations and the European choice of each other and confirm the commitment to build a strong and stable democracy and to further reform and accelerate political association and economic integration with the European Union», – the document goes.

President of Ukraine Viktor Yanukovich met with head of the foreign department of Georgia Grigol Vashadze. During the meeting the issue of reforms in Georgia, as well as the achievements and prospects of economic, educational and social transformation were discussed. He stressed that the current relations between Ukraine and Georgia are developing quite dynamically. One of the indicators is the growth of trade between the two countries. However, the sides have not exhausted all the potential because, as noted by President of Ukraine Viktor Yanukovich, we are faced with the task of further development of bilateral relations between Ukraine and Georgia.

Today the cooperation in various areas of mutual interest for Ukraine and Georgia is regulated by more than 100 bilateral and multilateral agreements.

On October 1, 2012 the parliamentary elections held in Georgia were won by the «Georgian Dream» of Bidziny Ivanishvili. Having won the parliamentary elections, the leader of political coalition «Georgian Dream» Bidzina Ivanishvili said that he would make his first visit to the US: «The fact that my first visit will be to the US, I think is quite logical. For all that time – both before and during and after the elections – the crucial role was played by the Americans, who took a very principled stance. And not just at the election time: they invested much in the development of democratic institutions in Georgia. At the same time he added that the coalition will work closely with Europe and NATO and will

forge relationships with Russia and other neighboring countries. «I understand that in this part there are many issues and it is often said that NATO and Russia are not compatible, but I think we will still be able to find common ground and to prove that it's not impossible», – he stressed. Bidzina Ivanishvili also noted that now in the United States the fight of the presidential nominees is at the final stage, therefore his visit to Washington «will take place after the elections in the US», scheduled for November 6, 2012.

One should not expect radical changes in the foreign policy and foreign policy strategy of Georgia after the elections. Bidzina Ivanishvili is ready to continue democratic reforms in Georgia also by way of the dialogue with Georgian President Mikhail Saakashvili⁹. But it is known that the political force that won the majority of seats in parliament after the presidential elections in 2013, in fact, will get the full power. Then the amended new Constitution will come into force and Georgia will be transformed from the presidential republic into the parliamentary one. Instead, the president will only formally approve the Prime Minister candidate, proposed by the Parliament, and will represent Georgia abroad. For Georgia the new institutional stage of political development will begin.

Thus, the present-day foreign service of Georgia is the institution that mainly provides a mechanism for implementation of the European and Euro-Atlantic trend of foreign policy and its diplomatic service is organized with respect to the needs of the new state course.

In the context of global crisis Georgia is not only able to retain valuable personnel of the diplomatic and consular services, but also managed to find opportunity to open new embassies in recent years abroad: the Georgian Embassies in South Korea, Brazil, Argentina, Cuba, Norway, and Indonesia.

In order to remain competitive and successful, Georgia must not only have a government that professes democratic values and modern vision, but also must improve the country's image in the international arena, and in western political and academic circles, that is what is the modern diplomatic service in Georgia works on.

Awareness of national interests, their deep understanding and reduction to a consistent coherent system is only possible in the context of mandatory consideration of the current geopolitical situation. Georgia clearly defined the national and state goals,

substantiated priority objectives, weighed the relation of strategies and tactics within the chosen foreign policy.

-
- ¹ See: Президент Михаил Саакашвили // Свободная Грузия. — 2004. — 6 января; Бахтуридзе З.З. Формирование внешней политики и фактор общественного мнения в Грузии. — СПб., 2011.
- ² *Гудиашвили Д.* Интеграция в структуры НАТО – внешнеполитический приоритет Грузии // Центральная Азия и Кавказ. — 2003. — № 4. — С. 28–36.
- ³ See: Грузия: проблемы и перспективы развития: В 2-х тт. / Под общ. ред. Е.М. Кожокина. — М., 2002; Абашидзе З.И. Россия – Грузия: проблемы и перспективы развития // Вопросы истории. — 2001. — № 10. — С. 137–143; Гушер А. Геополитическая ситуация в Закавказье: национальные интересы и безопасность России // Азия и Африка сегодня. — 2004. — № 10. — С. 2–7; Загладин Н.В. Конфликт вокруг Грузии в глобальном контексте // Дестабилизация мирового порядка и политические риски развития России: Сб. статей. — М., 2010. — С. 111–121.
- ⁴ Law of Georgia «On Diplomatic Service of Georgia» // The Georgian Foreign Ministry website <http://www.mfa.gov.ge>
- ⁵ Current archive of the Embassy of Georgia in Ukraine. — 2011–2012.
- ⁶ Mission, Values and Principles of the Ministry of Foreign Affairs http://www.mfa.gov.ge/index.php?lang_id=ENG&sec_id=11
- ⁷ *Ціватий В.Г.* Звіт про візит делегації Дипломатичної академії України при МЗС України до Грузії // З власного архіву автора.
- ⁸ Current archive of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine. - The third territorial department. - June-October 2012.
- ⁹ Financial Times. — October 5. — 2012.